

DOPRINOS HRVATSKIH ŠUMARA ARGENTINSKOM ŠUMARSTVU S BIOGRAFIJOM ŠESTORICE ŠUMARA

THE CONTRIBUTION OF CROATIAN FORESTERS TO ARGENTINIAN FORESTRY With a Biography of Six Foresters

Slavko HRANILOVIĆ* i Oskar PIŠKORIĆ**

SAŽETAK: Dio šumara, koji su po svršetku rata 1945. godine emigrirali iz domovine, uspio se tijekom 1947. i 1948. godine uposliti u Argentini. Kako se u komunističkoj Jugoslaviji o njima nije smjelo pisati, a neki su od njih i u domovini imali značajnu ulogu u hrvatskom šumarstvu, ovim se člankom izvlače iz zaborava i na taj način omogućuju saznanja o njihovom, također značajnom radu i u Argentini.

U prvom dijelu prikazani su razlozi njihovog odlaska iz domovine te rad u Argentini; drugi dio sadrži bibliografije prof. dr. J. Balena, diplomiranih inženjera šumarstva Ivice Frkovića, Maksa Hranilovića i Slavka Hranilovića te diplomiranih inženjera šumarstva i u Argentini profesora Jurja Petraka, Luke Poduja i Kazimira Uhrina; u trećem dijelu prikazana su argentinska priznanja za njihov rad u novoj domovini.

Na kraju je izrečena zahvala šumara-emigranata argentinskom narodu i argentinskoj vladu za prijem i ukazano povjerenje.

UVOD

Povijest XX. stoljeća s dva svjetska rata vrlo je bura na kako za Europu, tako i za Hrvatsku. Posljedica Prvog svjetskog rata (1914—1918) bila je raspad Austro-ugarske monarhije te slom carskog režima u Rusiji, u kojoj se nakon četverogodišnjih unutarnjih borbi učvršćuje komunistički odnosno boljševički režim. Oba ova događaja bitno su utjecala i na stanje u Hrvatskoj.

Raspadom Austro-ugarske monarhije Hrvatska 1918. godine ulazi u državu, u kraljevinu, Srba Hrvata i Slovenaca, koju kralj Aleksandar pretvara u centralističku Jugoslaviju. U toj Jugoslaviji Hrvati su u odnosu na Srbe narod drugoga reda te ono što je dozvoljeno Srbima, npr. isticanje srpske zastave, pjevanje domoljubnih pjesama, nije dozvoljeno Hrvatima. Takvi odnosi natjerali su pravaša dra Antu Pavelića u emigraciju, najprije u Bugarsku (koja je imala svoje račune sa Srbi-

jom) a zatim na zapad. U emigraciji Pavelić osniva organizaciju koja će se boriti za oslobođenje Hrvata iz jugoslavenskog jarma pod nazivom Ustaški pokret. Glavno boravište Ustaša bilo je u Italiji, koja ih je podržavala kao oštricu protiv Jugoslavije.

Veliki vojni uspjesi nacističke, Hitlerove Njemačke na početku Drugog svjetskog rata (1939—1945) ugrozili su i Jugoslaviju kao državu, pa beogradska vlada, odnosno kraljevski namjesnik knez Pavle, u ožujku 1941. godine potpisuje pristup Trojnom paktu, savezu Njemačke, Italije i Japana. Potpisivanje je obavljeno 25. ožujka 1941. godine, a već dva dana kasnije, 27. ožujka, raskida ga vojni puč pod vodstvom generala Simovića. Dakako da Njemačka to nije mogla podnijeti i 6. travnja 1941. godine bombardiranjem Beograda počele su ratne operacije u Jugoslaviji, koje su bile završene za desetak dana.

* Slavko Hranilović, dipl. inž. u m., sada u Zagrebu.

**) Oskar Piškorić, dipl. inž. u m., Zagreb

Napad Njemaca na Jugoslaviju iskoristio je Ustaški pokret, koji je imao članova i u zemlji, te austrijski pu-

kovnik u m. Slavko Kvaternik 10. travnja 1941. godine proglašava Nezavisnu državu Hrvatsku (NDH), koja se prostirala od Drave do Jadranskog mora i od Sutle do Drine tj. obuhvaćala je i Bosnu s Hercegovinom. Nezavisnu državu Hrvatsku priznale su i Njemačka i Italija, ali je Italija u okupaciji držala primorsko područje sve do sloma fašizma početkom mjeseca rujna 1943. godine.

Slom carske Rusije također se odrazio na naše krajeve 1941. godine. Naime, kada je 20. lipnja iste godine Njemačka napala Sovjetski savez (Rusiju), u Hrvatskoj su grupe komunista počele napadati njemačke i talijanske ali i hrvatske vojne snage, počela je, po komunističkoj terminologiji, narodnooslobodilačka borba (NOB). NOB-om je rukovodila komunistička partija Jugoslavije (KPJ) na čelu s generalnim sekretarom Centralnog komiteta SKJ Josipom Brozom, u ratu nazvanim Tito. Tijekom vremena Tito je uspio od početnih nekoliko stotina boraca ustrojiti veće vojne formacije (partizane), koje su vezale znatne njemačke snage i tako stecći povjerenje Engleza, koji su NOB pomagali kako oružjem tako i hranom i ljekovima, a ranjenike odvozili u Italiju na liječenje.

U suprotstavljanju nacističkoj Njemačkoj osniva se Antifašistički savez Engleske (pod vodstvom predsjed-

nika vlade Winstona Churchila), Sjedinjenih američkih država (pod vodstvom predsjednika Franklina Roosevelt-a) i Sovjetskog saveza (pod vodstvom Josipa Visarića Staljina). Na sastanku, održanom od 4. do 12. veljače 1945. godine, u Jalti na Krimu, navedena trojica državnika — Churchil, Roosevelt i Staljin — dijele između sebe poslijeratne interesne sfere, po kojoj diobi u ex-Jugoslaviji utjecaj bi trebao biti fifti-fifti (pola-pola) između zapada (Engleska i SAD) i Sovjetskog saveza. Kako je NOB bila pod vodstvom komunista, dakle pod utjecajem Sovjetskog saveza, Nezavisna država Hrvatska bila je od zapadnih sila prepuštena komunističkoj stahovladi i u hrvatskoj nije bilo opstanka komunističkim protivnicima. Stoga se znatan dio hrvatskih rodoljuba, posebno politička i kulturna elita naroda 1945. godine povlači iz Hrvatske, odlazi u inozemstvo, pa tako i šumari.

Smjer bježanja bio je preko Slovenije (Štajerske) prema Austriji — Koruškoj u kojoj su se nalazile engleske vojne snage. Tek dio izbjeglica uspio se tako spasti i većina od njih otišla je u Italiju. U Italiji su smješteni i zadržani u logoru FERMO kod Ancone, odakle tijekom 1947. i 1948. godine odlaze u Argentinu, svoju novu zemlju i drugu domovinu.

1. DOLAZAK HRVATSKIH ŠUMARA U ARGENTINU

1.1. Za vrijeme boravka u logoru Fermo, šumarski su inženjeri posredstvom Društva sv. Jeronima u Rimu uspostavili vezu s ambasadom Republike Argentine u Rimu, gdje su saznali da argentinska vlada kao i predsjednik general Peron traže inženjere svih struka za rad u Argentini u ugovornom odnosu. Tom pozivu odazvali se i šumarski inženjeri, kako zbog mogućnosti zaposlenja u struci tako i zbog želje da što prije odu iz Italije. U Italiji su se približavali općim izborima na kojima su predviđanja bila u korist pobjede ljevice, što bi za posljedicu moglo imati izručenje hrvatskih izbjeglica Jugoslaviji.

Među prvima otišli su u Argentinu Juraj Petrak, Makso Hranilović i Slavko Hranilović i zaposlili se u Ministarstvu javnih radova. Ministar javnih radova general Pistorini povjerio im je parkovno uređenje zračne luke u izgradnji Aeropuerto Eseiza, koja danas nosi ime tog generala, te pošumljavanja okoliša zračne luke. Počelo se s projektiranjem parkovnog uređenja i pošumljavanja i nastavilo izvršavanjem planiranih radova; a sve radove neposredno je nadzirao ministar Pistorini.

U izvršenju klauzule sklopljenog ugovora u argentinskoj Ambasadi u Rimu na poziv Ministarstva svi šumari potpisnici ugovora od 10. travnja 1948. godine na-

stupaju na svoju novu dužnost u Generalnoj direkciji šuma tog Ministarstva. To su bili: prof. dr. Josip Balente diplomirani inženjeri šumarstva Juraj Petrak, Ivica Frković, Ivica Asančić, Makso Hranilović, Vladimir Rebrov, Slavko Hranilović i Luka Poduje te šumarski tehničar Drago Milinković.

U Argentinu su došli i drugi hrvatski šumari, ali se nisu zaposlili u državnoj administraciji; to su diplomiранi inženjeri Ivica Rukavina, Aleksandar Despot, Stanko Mavrak i Kazimir Uhrin, koji je tek kasnije ušao u državnu službu kao profesor Šumarskog fakulteta u Santiago del Estero.

1.2. Površina Argentine, bez Antardide te otoka Georgija i Sandwich, iznosi 2.791.810 km², a prostire se između 21°40' i 55°18' južne širine te između 56°20' i 73°30' zapadne dužine. Šume, prema izmjeri i procjeni hrvatskih šumara zauzimaju oko 14% ili oko 400.000 km² državnog teritorija. Konfiguracija površina Argentine od Atlanskog oceana na istoku prema zapadu postupno se diže do planinskog vijenca Anda — Cordiljera s vrhuncima i na 7000 met. nad morem (Aconcagua 7035 m.) Tako veliki rasponi kako po geografskoj širini tako i po visini uvjetovali su i različite ekološke uvjete za razvoj šume. Postoje i prostrani predjeli, oso-

bito u patagonskim provincijama Rio Negro, Chubut i Santa Cruz, između atlantske obale na istoku i planinskog lanca na zapadu, koji imaju stepske a ponegdje i pustinjske osobine. U tim područjima postoje također i dijelovi s nešto vode i većom vlažnošću tla gdje je moguće samo ekstenzivno pašnjačko gospodarenje i gdje se pojavljuju i manje oaze vrbe, jablana te drugih topola. Takve i njima slične površine oko 100 000 km² mogu se konvertirati u šumska tla.

Između mnogobrojnih vrsta šumskog drveća, zbog svojih tehnoloških i kemijskih osobina, kao najznačajniju vrstu valja naglasiti *Quebracho colorado* — *Schinopsis balansae*. Kvebračo se ubraja u vrste s najtvrdim drvom (otud mu i domaće ime: kebračo — lomi sjekiru). Radi dugotrajnosti upotrebljava se za željezničke pragove a po kalorijskoj vrijednosti blizu je kamenom ugljenu. Kvebračo je, međutim, posebno tražen, zbog velikog sadržaja trijeslovne kiseline, za proizvodnju kvalitetnog tanina i vrlo traženog u kožarskoj industriji.

Zbog bioloških osobina i mnogostrane upotrebe treba spomenuti i *Austrocedrus chilensis*, u Argentini zvan cipres. Međutim rodu *Austrocedrusu* prijeti nestanak iz nepoznatih fizioloških razloga ili dosada nepoznate bolesti, koja je nazvana *Mal del cipres* (zlo cipresa). U traženju uzroka propadanja ove vrste angažiran je i FAO (Organizacija Ujedinjenih naroda za prehranu i poljoprivrednu) ali brojne komisije fitopatologa i geologa nisu uspjeli otkriti uzročnike toga "zla".

U Patagoniji tipične prirodne šume sačinjava rod *Nothofagus*. Šume te vrste nalaze se na većim nadmorskim visinama, a zbog osobina tla i klime gotovo su sve te šume zaštitnog karaktera pa se tek manji dio iskorištava i pašarenjem. No zbog opasnosti od erozije gospodarenje u tim šumama zahtijeva posebnu opreznost.

U svim tim neuređenim šumama inače postoji biološka ravnoteža. Drvna masa se ne povećava, a s prirastom se nadoknađuje drvna masa ugibanjem prestarih i bolesnih stabala. Takve šume ne daju traženi ekonomski učinak te im je funkcija ekološka i zaštitna.

1.3. Do dolaska hrvatskih šumara u Argentinu "šumarima" su smatrani inženjeri agronomije koji su apsolvirali i jednogodišnji studij Silvicultura na Agronomskom fakultetu. Nije bilo ni Zakona o šumama, koji se tek pripremao. Stoga je za izradu tog Zakona dobro došao prof. dr. Josip Balen, koji je sudjelovao i na izradi jugoslavenskog Zakona o šumama iz 1929. godine. Argentinski Zakon — *Defensa de la Riqueza Forestal N°13 273* — dovršen je i proglašen 1948. godine.

Hrvatske šumare dočekale su ogromne površine prirodnih šuma i prašuma od kojih su neke nazvane i *selva virgen*. Kako je već naprijed rečeno, takve šume ne mijenjaju količinu drvne mase, jer se prirastom samo

nadoknađuje drvna masa prirodno uginulih stabala. Stoga je prva zadaća bila evidentirati smještaj, površine i strukturu tih šuma tj. urediti katastar, utvrditi inventar i odrediti smjernice gospodarenja, jednom rječju izraditi uredajne elaborate za gospodarenje tim šumama.

U većinu tih šuma čovjek je jedva i zalazio te su mnogi predjeli, rijeke i jezera, kao i drugi geomorfološki oblici, bili bez imena. U nekim područjima, da karne budu više informativne a ne nijeme mape, uređivači im daju hrvatska imena kao npr. za potoke imena naših rijeka Bosne, Bosuta, Korane, Like, Save, Une i druge, dva manja jezera nazvana su Jasna i Mirna (po nestalim kćerima Frkovića), jedan slap imenovan je Mimin, po kolegi Mimi Rosandiću, a drugi Budak, po hrvatskom književniku Mili Budaku.

Od izrađenih elaborata poimence navodimo onaj iz 1949/50. godine Plan de ordenaciu "Cu arte Forestal Lago Epeyen," u Provinciji Chubut, kojeg su izradili I. Frković, I. Asančaić i M. Hranilović. To je prva osnova toga tipa u Južnoj Americi uopće te je služila i kao uzor izrađivanju osnova za druge šumske komplekse. Značajno je za taj posao da nije bilo nikakove literature te su ih autori izradili na osnovi svog stručnog znanja i uočavanja problematike šumarstva i općeg gospodarstva Argentine.

Drukčija je problematika bila u južnoj Argentini, u Patagoniji duž planinskog vijenca Los Andes. U tom području dominiraju vrste roda *Nothofagus*, koje prema lokalnim edafskim uvjetima tvore sastojine različitih tipova. Sve su te šume zaštitnog karaktera ali su neke i proizvodne i koriste se za pašarenje. U tim šumama uslijed tamošnjih prilika klime i tla postoji velika opasnost od erozije te je nužna osobita opreznost u racionalnom gospodarenju. Tu su planirane tvornice celuloze i papira kao i proizvodi koji podnose troškove transporta i na veće udaljenosti ali je iskorišćivanje usmjerenovo za osiguranje prirodnog pomlađivanja.

U Argentini postoje velike površine šumskog zemljišta i u tijeku je pošumljavanje uz povoljne državne kredite.

U Argentini radovi u šumarstvu su vrlo različiti i zahitjevaju svestranog stručnjaka.

Kako je već spomenuto, u Argentini u vrijeme dolaska hrvatskih šumara nije bilo šumarskih učilišta, već je samo na Agronomskom fakultetu predavan predmet Silvicultura. Prvi šumarski fakultet osnovan je 1960. godine u Provinciji Santiago del Estero u istoimenom glavnom gradu te Provincije. U njegovom osnivanju sudjelovali su Hrvati prof. dr. Josip Balen te diplomirani šumarski inženjeri Juraj Petrk, Luka Poduje i Kazimir Uhrin, koji su bili i prvi nastavnici. Danas djeluju već četiri šumarska fakulteta i jedna srednja šumarska škola.

2. BIOGRAFIJE

J. Balena, I. Frkovića, M. Hranilovića, S. Hranilovića, L. Poduja i K. Uhrina¹⁾

Prof. dr. JOSIP BALEN

Josip Balen rođen je u Krmpotama kod Novog Vinodolskog 18. III. 1890., a umro u Tucumanu u Argentini 1964. godine. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, a gimnaziju u Senju 1909. godine. Šumarstvo je diplomirao 1913. na Visokoj šumarskoj i rudarskoj školi u Banskoj Ščavnici (Slovačka). Doktorirao je 1923. godine kao prvi doktor šumarskih znanosti na Gospodarsko-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s disertacijom "Bura i njezino značenje za pošumljavanje krša". U gimnaziji se školovao kao stipendist Krajiške investicione zaklade, a na Visokoj školi kao stipendist iz dijela prihoda državnih šuma u Hrvatskoj s kojima je raspolagala Zemaljska vlada.

¹⁾ Za bibliografske podatke poslužili su izvori:

— Šumarska nastava u Hrvatskoj 1860—1960. Zagreb, 1963. Borošić, Ing. Josip: Šematizam i status osoblja u resoru Ministarstva šuma i rudnika. Beograd, 1933.

— ŠUMARSKI LIST od 1918. do 1945. godine u kojem su redovno objavljivana postavljenja u državnu službu i kretanja tijekom službovnog vijeka.

U službu stupa 1913. godine u šumarskom ravnateljstvu u Zagrebu, najprije u centrali, a zatim na području Šumarija u Ogulinu, Mrkoplju i Ravnoj Gori, pretežno na građevinskim radovima. U jesen 1914. godine povjerena mu je uprava Šumarije Riječac — Umetić odakle je već u proljeće 1915. godine premješten Šumariju Glina. U Glini ostaje do 1917. godine, a zatim kada je odbio prijeći u Ministarstvo poljoprivrede u Budimpešti (u sklopu kojeg je bila i uprava državnih šuma) premješten je Šumariju Krasno. Dvije godine kasnije, 1919. premješten je za upravitelja Nadzorništva za pošumljavanje krša u Senju, obavljajući istodobno jedno vrijeme i dužnost šumarskog referenta za kotar Crikvenica i kotar Krk. U Senju ostaje do 1925. godine, kada je, po želji ministara Hrvata koji su ušli u Pašić-Radićevu vladu, premješten u Ministarstvo šuma i ruda. U Ministarstvu je jedno vrijeme na dužnosti inspektora, a zatim postaje šef Odsjeka za pošumljavanje. U Ministarstvu ostaje do 1927. godine, kada je na osnovu raspisanog natječaja izabran za vanrednog profesora za predmete Podizanje i gajenje šuma te Zaštita šuma na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Univerziteta Beograd u Zemunu. Ujedno je bio obvezan predavati i Lovstvo na istom Fakultetu. Redovnim profesorom imenovan je 1930. godine i na tom Fakultetu ostaje do 1941. godine do sloma tadašnje Kraljevine Jugoslavije, kada odlazi u Zagreb.

U Zagrebu najprije radi u Ministarstvu šuma i rudnika, a potom je župan Županstva pri Poglavniku. Godine 1942. preuzima i predavanja predmeta Zaštita šuma na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u

Zagrebu, koje zadržava i kada je imenovan za ministra u Vladi Nezavisne države Hrvatske. Te godine reorganizirana je Vlada NDH pa je u listopadu postao ministar narodnog gospodarstva. Ministarstvo narodnog gospodarstva obuhvaćalo je poslove poljodjelstva, šumarstva, rудarstva, obrta, veleobrta (industrije, nap. OP), trgovine i prehrane. Godinu dana kasnije po odredbi Poglavnika Pavelića od 11. listopada 1943. godine ponovo se reorganizira Vlada, po kojoj se ponovo osniva Ministarstvo šumarstva i rudarstva kojem je na čelu dr. J. Balen. Na dužnosti ministra šumarstva i rudarstva Balen ostaje do kraja Nezavisne države Hrvatske tj. do svibnja 1945. godine, kada odlazi u inozemstvo.

Kao i mnogi drugi emigranti iz Hrvatske 1945. godine i dr. Balen je našao utočište, i novu domovinu u Argentini. Zaposlio se u Ministarstvu za agrikulturu i stočarstvo u svojstvu tehničkog savjetnika u Direkciji šuma. Na toj dužnosti najznačajniji je njegov doprinos na izradi prvog Zakona o šumama — Defensa de la Riqueza Forestal, Lay N° 13. 273. u godini. Za taj posao imao je podlogu kao sudionik na izradi jugoslavenskog Zakona o šumama od 21. prosinca 1929. godine.²⁾

Po pozivu 1956. godine Universidad Austral de Chile u Valdiviye odlazi u Chile, gdje je imenovan direktorom fakulteta Ingenieria Forestal i predstojnikom Katedre za Silvikulturu, Politiku i Dendrologiju. Ujedno je i direktor Instituta za silvikulturu i pošumljavanje. U Chileu

²⁾ Zakon o šumama. Sa tumačem, Uredbama i Pravilnicima popratili Dr. Ing. Josip Balen i Dr. Stevan Sagadin. Beograd, 1930.

ostaje do 1960. godine, kada se vraća u Argentinu preuzimajući kolegije Dendrologije i Šumarske patologije na Fakultetu Ingenieria Forestal Universitat Nacional de Córdoba, a zatim je na Univerzi Tucumanu profesor Silvikulture i direktor Instituta za siliciculturu. U Tucumanu 16. ožujka 1964. godine zatiče ga i smrt i sahranjen je na tamošnjem groblju uz odgovarajuće počasti Fakulteta te popratnim tekstom u tamošnjem dnevniku *El Liberal* (od 18. III. 1964).

Stručni i društveni rad. Dr. Balen već s prvim koracima u šumarskoj operativi, u radu na šumarijama, kroči ka novim putevima u velikom dijelu našeg šumarstva. tako u šumskim upravama Glina i Krasno, počinje provođenje proreda u šumskoj upravi u Glini a tipičnu oplodnu sjeću u jelovim šumama u šumskoj upravi Krasno piše "Uredništvo" odnosno ing. Petar Prpić³⁾. Tako već njegovi prvi stručni zahvati u praksi ukazuju na posebnu sklonost ka uzgajanju šuma, "a to mu je i najmilija tema i u naučno literarnom radu". Ta i prvi stručni članak napisan 1913. godine u studentskim klupama, objavljen 1915. godine u Šumarskom listu, obraduje problematiku "pretvaranja čistih bukovih sastojina u mješovito bukovo-hrastove sastojine".

Nije zabilježeno, da li je za upravitelja Nadzorništva za pošumljavanje krša u Senju došao po svojoj želji ili "po potrebi službe", ali je i tu nastupio s novim idejama. Kod izrade projekata (planova) za pošumljavanje ne drži se do tada uobičajene šablone nego u projektima vodi računa i o potrebama stočarstva te "projektira i izvodi po naročitom programu šumske skupine sa čistinama, negdje postavlja i prosjeke, da bi bilo što više trave, kako bi se na taj način pomoglo stoci". U ra-

sadnicima proizvodi i sadnice voćaka koje, uz suglasnost viših vlasti, besplatno dijeli narodu, a lugare uči cijepiti i obvezuje ih da pouče seljake. Balenovim stopama krenuo je i ing. Ante Premužić, kako svjedoči njegova knjiga "Seljačko gospodarstvo na kršu" (Zagreb, 1940). U strahu od pogoršanja životnih uvjeta narod nerado prihvaća branjevine i pošumljavanja, pa je i dr. Balen u svom rodnom kraju, u tadašnjim općinama Krivi put i Krmpote, uspio s podizanjem branjevine tek nakon njegovih protudokaza o "štetnosti" kao što je dijeljenje sadnica voćaka, planiranje pošumljavanja u skladu s potrebama stočarstva i dr. Pri odlasku iz Senja ostavio je 2000 jutara novih branjevine s pošumljavanjem. Problematici pošumljavanja krša Balen je, dakle, pristupio studiozno, pa je s tog područja bila, kako je već navedeno, i doktorska disertacija a Kraškom području posvećivao je dio svoga rada sve do II. svjetskog rata, kako svjedoče njegovi radovi objavljeni u Šumarskom listu.

Konačno i u Ministarstvu vodi Odsjek za pošumljavanje aridnih površina u Makedoniji osnivanjem pokusnih stanica u Ržaniču kod Skopja i na Ovčjem polju i na osnovi rezultata istraživanja u tim stanicama 1940. godine Ministarstvo šuma "donijelo je odluku, da se prema radu na tim stanicama prioritetira rad na pošumljavanju goleti u aridnim krajevima".

Dr. Balen je sudjelovao na brojnim međunarodnim kongresima i održavao veze s inozemnim sručnjacima. Bio je dopisnik Češke akademije i suradnik češkog Šumarskog leksikonu.

Prof. Balen bio je i vrlo aktivan društveni radnik ne samo u struci nego i u raznim hrvatskim društvinama.

U Šumarskom društvu odnosno Jugoslavenskom šumarskom udruženju (JŠU) tijekom više godina član je upravnog odbora, a od skup-

štine u rujnu 1934. godine do skupštine u rujnu 1937. godine bio je i predsjednik JŠU-a. Značajan je njegov istup kao člana na izvanrednoj skupštini JŠU održanoj 1928. godine u Beogradu s temom problematike šumarstva u državi, gdje je vrlo kritično progovorio o odnosu vlasti (ministra šumarstva i rudnika) i šumskog gospodarstva. Prof. Balen na skupštini "podnosi referat o najbolnjem pitanju u šumarskoj struci, o pitanju personalnom. ... Taj je referat na skupštini izazvao pravu buru oduševljenja i značio istinsko olakšanje" stoji u članku "Uz pedeset obljetnicu prof. dr. ing. Josipa Balena".

Kao predsjednik Upravnog odbora JŠU inicijator je i organizator obilježavanja 30-obljetnice smrti Josipa Kozarca, koje je održano 1936. godine. Tim povodom izrađena su i u Šumarskom domu postavljena portret Josipa Kozarca i Frane Kesterčaneka i izdana monografija o Josipu Kozarcu.⁴⁾

Izvan struke godinama surađuje u svim hrvatskim društvima u Zemunu i Beogradu te je bio predsjednik H.P.D. Tomislav, "Hrvatskog Radiše", Hrv. pjevačke župe "Klaic" te član središnje uprave Hrvatskog pjevačkog saveza, bio je redovni član Društva hrvatskih književnika itd.

Literarni rad. Prof. Balen stručni je pisac po vokaciji. Kao gimnazijalcu, u đačkom listu "Luč" objavljena mu je jedna pjesma, dok je suradnja u omladinskim časopisima "Pobratim", "Mlada Hrvatska" tekla pod pseudonimima, jer se podaci nalaze u Katalogu Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža" u Zagrebu. Prvi stručni članak je onaj već naveden o pretvorbi čistih bukovih sastojina u mješovite hrastove-bukove, objavljenom u Šumarskom listu 1915. godine. U Šumarskom listu od 1922. do 1941. godine objavio je 35

³⁾ Uredništvo (P. Prpić): Uz pedeset obljetnicu Prof. dr. ing. Josipa Balena. Šumarski list 65 (1941) br. 5.

⁴⁾ Balen, J.: Josip Kozarac. O tridesetoj godišnjici njegove smrti. Zagreb, 1936.

većih i manjih priloga. U Zborniku Pola stoljeća šumarstva (Zagreb, 1926) i u Le Karst Yougoslave (Zagreb,) njegovi prilozi s područja posumljavanja krša, a o tome je pisao i u časopisu "Silva mediterranea" (na francuskom jeziku). Osim u ovim publikacijama njegovi članci nalaze se u dalnjih 13 časopisa i novina a najviše ih je između 1941. i 1945. godine objavio u novinama "Hrvatsko gospodarstvo", "Hrvatski narod" i "Spremnost".

IVICA FRKOVIĆ
dipl. inž. šum.

Ivica Frković rođen je u Ličkom Novom 3. veljače 1894. godine, a umro u Buenos Airesu 21. veljače 1980. godine. Šumarstvo je studirao i završio 1919. godine na Šumarskoj akademiji u Zagrebu. Studij mu je bio prekinut zbog sudjelovanja u Prvom svjetskom ratu, te mu je kod nastupa u državnu službu na račun toga priznato promaknuće 4 godine, 3 mjeseca i 11 dana. U državnu službu u svojstvu privremenog šumsko-inženjerskog pristava nastupio je 24. kolovoza 1919. godine. U 1921. godini kao kr. šumarsko-inženjerski pristav nalazi se u Državnom

Kao zasebne knjige objavljene su: O proredama (Zagreb, 1929), Zakon o šumama (zajedno s dr. Segedinom, Beograd, 1930), Naš goli krš (Zagreb, 1931), Josip Kozarac (Zagreb, 1936), Šumski rasadnici (Zemun, 1938) i Nauka o šumi G. F. Morozova (Zemun, 1940).

Po opsegu, knjigama treba pribrojiti i "članke":

Prilog poznavanju naših mediteranskih šuma (Šum. list, 1935),

Drugi prilog poznavanju naših mediteranskih šuma (Šum. list, 1937),

O rogovlju jelena (Lovačko-ribarski vjesnik, 1924, 1934.).

U prvom "Prilogu ..." prikazane su šumske vrste i sastojine na otoku Mljetu, a u drugom nasadi čempresa u Dalmaciji. U oba rada nalaze se i dendrometrijske analize stabala.

šumskom uredu na Sušaku, slijedi Šumarija u Ljeskovcu, odakle je 1925. godine primješten, u državnu Šumariju u Pitomači. Već krajem iste godine premješten je u Ministarstvo šuma i ruda u Beograd, uz promaknuće za inspektora I. kategorije 6. grupe i postavljen za šefa personalnog odsjeka Generalne direkcije šuma. Na ovo mjesto nesumnjivo je postavljen na prijedlog Bogoslava Kosovića, tada pomoćnika ministra šuma i ruda u Vladi Pašić-Radić.⁵⁾ Promjenom osobe ministra i pomoćnika ministra i Frković mijenja mjesto u Ministarstvu, razrješen je dužnosti šefa personalnog odsjeka te radi na raznim referadama do 1954. godine. Te godine kao viši šumarski savjetnik 4. grupe I. stepena premješten je Direkciji (državnih) šuma na Sušak, gdje ostaje samo nekoliko mjeseci, jer je premješten istovrsnoj Direkciji u Zagreb. Osivanjem Banovine Hrvatske u rujnu 1939. godine prelazi u Bansku upravu Banovine a početkom 1940. g. imenovan je predstojnikom Odjela za šumarstvo. Na toj dužnosti ostaje do početka 1941. godine, kada je umirovljen.

Uspostavom Nezavisne Države Hrvatske Frković je imenovan 14.

travnja 1941. godine za ministra šuma i ruda na kojem mjestu ostaje do listopada 1942. godine kada je reorganizacijom Vlade šumarstvo i rudarstvo uklopljeno u ministarstvo narodnog gospodarstva. Od tada je na raznim političkim dužnostima sve do mjesta povjerenika za Bosnu u Sarajevu. Po slomu NDH u svibnju 1945. godine odlazi u emigraciju sklanjajući se po raznim mjestima, uglavnom u Austriji. Od tada dugi niz godina živi pod imenom Andre Jose. Godine 1948. s ostalim šumarama emigrantima odlazi u Argentina na već ugovorenog mjesto u Ministarstvu poljodjelstva i stočarstva, Direkcija za šume organizacijska jedinica Narodnog šumarskog instituta (IFONA — Instituto Forestal National). Kako je već uvodno navedeno u Argentinu 1948. godine prispjeli šumari (Asančaić, Frković, Hranilović M., Hranilović S., Milinković, Poduje i Rebrov) upućeni su na uređajne poslove i sastav šumskog katastra. Frković, s Asančaićem i Maksom Hranilovićem, te poslove nije napuštao sve do umirovljenja, iako su im bila nuđena i druga, "bolja" mjesta. U ostalom i na tim mjestima uvodili su mlade inženjere u stručne poslove, a ispravno uvođenje mladih stručnjaka u praktički rad jednako je važno kao i dobra fakultetska nastava.

⁵⁾ Ureništvo: Ing. Bogoslav Kosović: Šumarski list 64. (1940), br. 8.

MAKSO HRANILOVIĆ

dipl. inž. šum.

Makso Hranilović rođen je u Đišniku (Bačka) 2. kolovoza 1901., gdje mu je otac bio grkokatolički župnik, a umro u Buenos Airesu 10. travnja 1976. godine. Osnovnu školu polazio je u rodnom mjestu, a srednju, II. klasičnu gimnaziju, završava 1919. godine u Zagrebu. Studij šumarstva na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu završava 1925. godine, a državni ispit za samostalno vođenje šumskog go-

spodarstva položio je 1928. u Beogradu (ti ispitni polagali se kod Ministarstva šuma i ruda).

Prema raspoloživim podacima kretanja u službi bila su: u 1929. godini unapređen je za šumarskog pristava I. kategorije 8. grupe u Šumskoj upravi Vrhovine; 1930. (201) premješten je k Šumskoj upravi Trnjane, a odavde 1933. (213) k Sreskom načelstvu u Slavonskoj Požegi. Koliko je ostao u Krapini nije poznato, ali je 1936. (63) zabilježeno, da je od Sreskog načelstva u Gospiću opet premješten u Požegu, gdje ostaje dvije godine, te 1938. (45) premješten je Sreskom načelstvu u Đakovu. U Đakovu je iste godine (514) unapređen za šumarskog savjetnika 6. grupe. 1941. godine (402) premješten je u Ministarstvo šuma i ruda u Zagrebu u kojem ostaje do kraja rata 1945. godine kada odlazi iz domovine. 1944. (112) godine postavljen je nadstojnikom Odsjeka za upravu i gospodarenje u nedržavnim šumama u Gospodarskom odjelu Glavnog ravnateljstva za šumarstvo Ministarstva šuma i rudarstva.

Po odlasku iz domovine u svibnju 1945. godine tri godine živi u logorima, posebno logoru Fermo a

1947. godine s ostalim šumarima odlazi u Argentinu i zapošljava se u struci u Ministarstvu poljoprivrede i stočarstva, Direkcije za šume te zajedno s ostalima hrvatskim šumarima radi na poslovima inventarizacije i uređivanja šuma. Na tim poslovima ostaje do umirovljenja 1976. godine. Suradnik je u 33 elaborata od kojih valja izdvojiti Gospodarsku osnovu za šume uz jezero Lago Epuyén, koji je prvi takav elaborat u Argentini u kojem su dane i smjernice za buduće cijelovito gospodarenje tj. za uzgoj, zaštitu i za racionalno iskorišćivanje. Značenje ovog elaborata može se ocijeniti ako se uzme u obzir da su se hrvatski šumari našli u posve različitom ambijentu u odnosu na domovinu. To su prašume — selva virgen — s oko 200 vrsta drveća, na području argentinskih sjevernih provincija Misiones i Chaco.

Uz radove na uređivanju šuma i osnivanja šumskog katastra, hrvatski šumari radili su i na drugim poslovima pa Makso Hranilović sudjeluje i pri izradi prvog Pravilnika za uređivanje šuma. Na taj je način pridonio solidnoj osnovi za ovu neophodnu granu racionalnog gospodarenja šumskim bogatstvom.

SLAVKO HRANILOVIĆ

dipl. inž. šum.

Slavko Hranilović rođen je u Pećnu, Žumberak, 28. studenoga 1914. godine. Osnovnu školu polazi u rodnom mjestu, a srednju, II. klasičnu gimnaziju u Zagrebu, Šumarstvo studira na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu Sveučilišta Nezavisne Države Hrvatske i diplomiра 1941. godine. Prvo namještene dobiva u Vlastelinstvu Đakovačke biskupije, a nastavlja u Ravnateljstvu šuma "Psunj" u Novoj Gradiški. Po svršetku rata 1945. godine odlazi iz domovine i nakon boravka u izbjegličkom logoru Fermo kod Ancone u Italiji 1947. godine odlazi u Argentinu.

Po dolasku u Argentinu na poziv ministra javnih radova generala Pi-

starinija zajedno s inženjerima Pettrakom i Maksom Hranilovićem radi na planiranju i izvođenju radova pošumljavanja i parkiranja objekta zračne luke u izgradnji — Aeropuerto Eseiza.

10. travnja 1948. godine prelazi u ugovornu službu u Ministarstvo poljoprivrede i stočarstva, narodna administracija šuma u Buenos Airesu, od 1948. do 1950. godine radi u komisijama za inventarizaciju i uređivanje šuma u provincijama Chaco i Misiones.

Godine 1950. premješten je u El Bolson, Provincia Rio Negro, sa zadatkom primjenjivanja općih normi uređivanja, a osobito onih propisanih u studiji Plan de Ordenaciou Cu-

artel Forestal Lago Epuyen, koji je zapravo prvi plan uređivanja toga tipa u Latinskoj Americi, a kojeg su 1949. godine sastavili inženjeri I. Frković, I. Asančić i M. Hranilović.

Prema ugovoru s Fakultetom za agrikulturu, katedre Silvicultura, Narodnog sveučilišta u Buenos Airesu, Hranilović više godina sudjeluje u istraživanjima o prirodnom pošumljavanju vrste lenge (*Nothofagus pumilio*) u brdskim šumama oko jezera Mascardi, Rio Negro.

U El Bolsonu na Pokusnoj stanicu Gral San Martin studenti zadnjih godišta Euscuela Superior de Bosques Universidad Nacional La Plata obavljali su dvomjesečnu praksu. Hranilović je kao ugovornik voditelj te prakse.

Za unaprediranje i razvoj šumarstva u Južnoj Argentini osnovan je program "Akcija za Patagoniju" kojim je također rukovodio Hranilović. Kao direktor Pokusne stanice Gral — San Martin osobito se bavio rješenjem problema zvan Mal de Cipres. Naime, počelo je masovno sušenje patagonske autoktone i vrijedne vrste "cipres" tj. čileanskog ce-

dra (*Austrocedrus chilensis*) pa je organizirao tim za proučavanje, ne samo domaćih fitopatologa nego i patologa Ujedinjenih naroda odnosno FAO-a.

Posebna pozornost posvećena je uzbujanju i čuvanju andino-patagonskih brdskih šuma od kojih se tek manji dio može iskoristavati, dok je veći dio ekološko-zaštitne funkcije. Za pošumljavanje slobodnih prostora u rasadniku Pokusne stanice tražene su razne aloktone vrste, posebno četinjače, brzog rasta i po tome što kraćeg proizvodnog razdoblja.

Uz pošumljavanja u državnoj režiji poticala se i privatna inicijativa podjelom po vrlo povoljnim državnim kreditima. Nadalje izrađen je i publiciran kompletan elaborat za podizanje tvornice celuloze i papira u cilju proizvodnje proizvoda koji su se uvozili, ali i sa svrhom komplementarnog iskoristavanja lenge. Iskoristavanjem stvarani su uvjeti za bolje prirodno pomlađivanje te konverzija malovrijednih sastojina u bolje, normalno gospodarske.

Ing. Hranilović je kao predstavnik Narodnog šumarskog instituta (INFOMA) sudjelovao u radu znan-

stvenih sastanaka te u korporaciji Ciencia i Tecnica.

Godine 1979. kao argetinski državljanin službeno putuje u bivšu Jugoslaviju, točnije u Hrvatsku i Sloveniju, radi upoznavanja laganih pomicnih žičara u cilju mogućnosti njihove primjene u Argentini, u teško pristupačnim brdskim šumama.

Od 1960. do 1982. godine djeluje kao ekonomski savjetnik u Ministarstvu gospodarstva Provincije Chubut, a povremeno i kao savjetnik u Ministarstvu gospodarstva Provincije Rio Negro. Pod kraj svog aktivnog djelovanja imenovan je na dužnost Coordinator del Centro Regional Audino - Patagonia, na kojoj je funkciji i umirovljen 1986. godine.

Hranilović je bio aktivan i izvan struke, kao građanin grada El Bolson, Trio Negro. Tako je u tom mjestu i profesor i suočivač gimnazije i pedagoške škole. Kroz dugi niz godina predsjednik je prestižnog Automobil kluba te predsjednik Aero kluba. Nadalje je osnivač i dirigent mješovitog pjevačkog zbora, a u raznim prigodama i savjetnik gradskog načelnika.

Nakon umirovljenja 1986. godine živi u Buenos Airesu, a 1994. godine vraća se u domovinu i živi u Zagrebu.

Prof. JURAJ PETRAK

dipl. inž. šum.

Juraj Petrank rođen je u Mrzlot polju kraj Karlovca 14. veljače 1892. godine, a umro je u Santiago del Estero u Argentini 25. studenoga 1965. godine. Šumarstvo je diplomirao 1917. godine na Šumarskoj akademiji u Zagrebu. Za mirovinu priznato mu je 1 godina, 8 mjeseci i 2 dana vojne službe (Prvi svjetski rat). Prema Šematzizu⁶⁾ početak službovanja naveden je 18. kolovoza 1917. godine bez oznake gdje i u kojem svojstvu. Međutim prema Šumarskom listu 1919. godine, br. 5-6. šumarski vježbenik je

kod Gradiške imovne općine. Godine 1922. (Š. I. str. 707) na dužnosti je privremenog šumarskog nadpovjerenika u IX. činovnom razredu u Fužinama. Međutim ubrzo, Š. I. 1923. str. 256. u svojstvu kr. šumarskog inženjera pristava premješten je iz (državne) šumarije Škare u (državnu) Šumariju u Rijevcu. Godine 1925. dolazi za šumarskog referenta Kotarskoj oblasti Sv. Ivan Zelina, odakle je premješten u istom svojstvu u Kutinu. Iz Kutine je 1931. godine premješten u Šumarski odsjek Kr. banske uprave u Zagrebu. Ministar šuma i rudnika Pavao Matica⁷⁾ imenovao ga je šefom svog Kabineta 1935. godine, na kojoj je dužnosti bio i 1934. godine. Početkom 1939. godine iz Beograda dolazi u Zagreb Kr. Banskoj

⁶⁾ Borošić, ing. Josip: Šematizam i status osoblja Ministarstva šuma i rudnika. Beograd, 1933.

upravi Savske banovine i u vrhovnoj je instanci šumarstva u Hrvatskoj tj. najprije u Banskoj vlasti Banovine Hrvatske (1939 - 1941) a potom u Ministarstvu šumarstva i rudarstva Nezavisne Države Hrvatske gdje ostaje sve do kraja rata 1945. U Ministarstvu - Glavno ravnateljstvo za šumarstvo na dužnosti je pročelnika Općeg odjela.

Nakon sloma NDH odlazi iz domovine i do 1947. godine živi u hrvatskom izbjegličkom logoru Fermo u Italiji. Godine 1947. odlazi s ostalim šumarama u Argentinu na rad u ugovornom odnosu Ministarstvu za poljodjelstvo i stočarstvo, Nacionana šumarska administracija. Radi na inventarizaciji i uređivanju šuma, a kada je 1962. godine u gradu Santiado del Estero osnovan Šumarski fakultet imenovan je profesorom na tom Fakultetu. Na Fakultetu organizira katedru za uređivanje šuma na kojoj ga je dužnosti 1965. godine zatekla smrt. Posljednje godine bio je i direktor Instituta

7) Pavao Matica, kao župnik u Bednji imenovan je 1935. godine za ministra šuma i rudnika u Beogradu a njegovo ministrovanje značajno je po tome, što je za šumarske vježbenike postavio više desetaka diplomiranih inženjera šumarstva, od kojih su neki nepostavljenje čekali i više godina ili su radili kao "umni nadničari".

za silvikulturu na Narodnom univerzitetu u Tucunamu.

Iz prvog dijela njegovog rada u Argentini tj. kada je radio u Administraciji nacionalnih šuma na inventarizaciji, objavio je brojne informacije i studije od kojih izdvaјamo "Uređenje šuma cipresa (*Libocedrus* kasnije nazvan *Austrocedrus chilensis*)" kompleksa El Bolsón, Provincija Rio Negro, zatim tema "Pokusno uređivanje šumskog rezervata Lote V" u Presidencia de la Plaza, Provincija Chaco.

O Petraku kao profesoru uređivanja šuma donosimo dalje tekst koji je objavljen u dnevnim novinama El Liberal prigodom njegove smrti. Ovdje donosimo kao dio bibliografije i konstataciju da je dovršio udžbenik za uređivanje šuma ali ga je smrt pretekla da ga objavi; sudbina rukopisa je nepoznata. U niže navedenim člancima Petrak je obrađivao prirast hibrida, rast i prirast unešenih eukalipta, prirodna i umjetna regeneracija sastojine kvebrača, pokušne plantaže brzorastućih vrsta, itd.:

1956. "Crecimiento en volumen de las plantaciones de híbridos de chopos en la Argentina" - Conf. Reg. Alamo p. America latina, Bs Aires (El Forestal N° 8: 7 Bs Aires).

1957. --- y F. Cerosimo: "Estudio de crecimiento e incremento volumétrico con las especies E. camaldulensis y E. robusta en la Estación Forestal de Castelar" - Actas Prim. Jorn. Arg. Eucalipto, Asoc. For. Arg., Bs Aires.

--- "Densidad de plantación en el bosque" - Ingen. Agronóm., 13 (4): 27 Bs Aires.

1959. Regeneración natural y artificial del quebracho colorado (*Schinopsis balanæ Engl.*) - Foll. Tec. Forest N° 3, Ad. Nac. Bosques. Bs Aires.

1960. "Modificación de los trámites silviculturales en bosques subtropicales argentinos" - Actas 50 Cong. For. Mundial: 637, Seattle, EE. UU. (1963: Notas Silv. N° 12, Ad Nac. bosques).

1964. Formación de plantaciones experimentales con especies de rápido crecimiento - Foll. Téc. Forest. N° 20, Ad. Nac. Bosquetes, Bs Aires.

"Métodos de cortas aconsejables en plantaciones de Eucalyptus sp. con respecto a las posibilidades de producción" - Foll. Tec. Forest. N° 21, Ad. Nac. Bosques, Bs Aires.

"Diversos aspectos económicos en la formación de plantaciones de producción" - Notas silv. N° 20, Ad. Nac. Bosques, Bs Aires.

Prof. LUKA PODUJE

dipl. inž. šum.

Luka Poduje rođio se 1915. godine na Visu. Studij šumarstva završava 1938. godine na Gospodarsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu a stručni ispit - ispit za samostalno vođenje šumskog gospodarstva položio je 1943. godine u Zagrebu. U svojstvu šumskog vježbenika nastupio je na mjesto u Šumarskoj upravi u Tomislavgradu odakle je 1942. godine premješten Kotarskoj oblasti u Sv. Ivanu Zelini. Zabilježeno je da je premješten za upravitelja šumarije u Novom Vinodolu, a da li je na tu dužnost nastupio nije poznato, jer se već polovicom 1943. go-

dine nalazi kod Kotarske oblasti u zagrebu. Po slomu Nezavisne Države Hrvatske u svibnju 1948. godine nalazi se u Italiji. U Argentinu Poduje odlazi kao i ostali hrvatski šumari iz logora Fermo 1948. godine i u ugovornom odnosu zapošljava se u Ministarstvu poljodjelstva i stočarstva, Nacionalna šumarska administracija te radi na inventarizaciji i uređivanju šuma. Nakon tri godine, 1951., prelazi u privatnu službu nastavljajući rad u struci. Godine 1958. odlazi u Čile u svojstvu titулarnog profesora na Šumarskom fakultetu Universidad Austral de

Chile - Valdivia. Na tom Fakultetu predaje uređivanje šuma i zaštitu šuma do 1960. godine, godine jakog potresa, kada se vraća u Argentinu. U Valdivia bio je također i direktor Instituta za uređenje i zaštitu šuma.

U Argentini nastavlja profesorski rad na raznim fakultetima i različitim odnosima i to:

— u Santiago del Estero, Fakultet de Ingeniería Forestal,

— Universidad Nacional de Córdoba, Catedra de Desometría (dendrometrije),

— Escuela Superior de Bosques, Fakultet de Agronomia,

— Universidad Nacional de la Plata, Economia y Legislacion Forestal, te na

— Universidad Nacional de la Pampa en Santa Rosa.

U Santa Rosa Poduje je došao 1965. godine i u njoj ostaje i nakon umirovljenja. Na Sveučilištu u Santa Rosa počinje kao profesor adjunto nastavlja kao profesor asociado do 1977. godine, da bi postigao stupanj Profesor Titular, 1983. godine. U Santa Rosa izabran je i za deka-

na Fakulteta te najvišu sveučilišnu funkciju "Rektor de la Universidad Nacional de la Pampa en Santa Rosa. Sve ovo Poduje je postigao svojim intenzivnim i svestranim radom, koji mogu savladavati samo iznimni pojedinci.

Uz profesorske dužnosti Poduje je obavljao i druge značajne dužnosti. Tako je u vlasti Provincije La Pampa bio "direktor Provincial de Bosques" i director de Recursos Naturales Renovables i ista Vlada 1981. godine do-

djeluju mu Premio al merito Agropecuario por su actividad y contribucion a la defensa de los recursos naturales renovables en la Pampa.

Poduje je bio i društveno djelatan te mu je 1982. godine povjerena dužnost organiziranja argetinskog šumarskog kongresa kao Presidente de la Comision Organizadora del 5to Congreso Forestal Argentino, a na samom kongresu, koji je održan u Santa Rosa, izabran je i za predsjednika Kongresa.

Prof. KAZIMIR UHRIN dipl. inž. šum.

Kazimir Uhrin rodio se 1914. godine u Novoj Gradiški a umro 1990. godine u Santiago del Estero u Argentini. Iz oskudnih podataka saznamo da je šumarstvo završio na Poljoprivrednom fakultetu beogradskog Univerziteta u Zemunu. Počeo

je sa službovanjem u Ravnateljstvu banovinskih šuma u Mostaru, odakle je krajem 1940. premešten u Šumsku upravu Busovača. Krajem 1942. godine zahvalio se na službi te 1949. godine došao u Argentinu i zaposlio se u privatnom poduzeću,

Fakultet Ingeniería Forestal del Universidad Córdoba 1961. godine bira ga za profesora Dasometrije i Transportes Forestales, a 1968. godine imenovan je glavnim direktorom IFIA tj. Instituto Forestal de Industrialización y Administración.

3. ARGENTINSKA PRIZNANJA HRVATSKIM ŠUMARIMA

Izbor hrvatskih šumara za profesore i druge visoke dužnosti mogu se protumačiti i činjenicom da u Argentini tada nije bilo šumarskih stručnjaka. Takvo tumačenje samo je djelomično točno, jer da se nisu istakli svojim znanjem i radom zacijelo bi ostali anonimusi. Zar tome u prilog ne govori činjenica da je ing. Poduje 1982. godine, dakle kada je već bilo domaćih šumske inženjera, bio biran za predsjednika Argetinskog šumarskog kongresa? Kakav je doprinos naših šumara bio u argentskom šumarstvu, kazuju nam posmrtni govor i posmrtni osvrti u tisku, a svih šumara akcijom dvojice senatora u argetinskom Parlamentu.

3.1. U dnevnim novinama *Santiago del Estero El Liberal* od 18. ožujka 1964. u rubrici *Universitarias* objavljen je slijedeći tekst:

Dekan Fakulteta Ingeniería Forestal povodom smrti **Dr. Josipa Balena**, koji je predavao na tom fakultetu, pozvao je sve studente da se pridruže posmrtnim počastima umrlome profesoru i odredio na dan pogreba zatvaranje Fakulteta, položio vijenac uz odar i izrazio sućut pokojnikovoj supruzi. Izrazio je sućut i Uni-

verzitetu u Tucumanu i ističući eminentne zasluge profesora Balena na izobrazbi šumarskih stručnjaka.

Na pogrebu u Tucumanu u ime Fakulteta od Prof. Balena oprostio se dekan Ing. Nestor Ledesma te rekao: Šuma je profesoru Balenu bila njegova temeljna životna preokupacija, on je naučio njezin jezik, slušao njene tajne, razumio ih i proživiljavao tragediju šuma Svetog zbog neodgovornog ponašanja čovjeka prema njoj. Bio je učitelj učitelja šumarskih znanosti, osnivač je fakultete i fakultetske institutte ili usavršavao postojeće i svi su oni znali cijeniti njegove zasluge na izobrazbi mlađih šumarskih stručnjaka. Završavajući svoj govor Ledesma je rekao da ga je ateizam grubo progonio na njegovom životnom putu, te da je naučavajući u Santigu del Estero ostvario najdraže težnje svoga života.

3.2. Odajući priznanje profesoru **Jorge Petraku** Fakultet *Ingeniería Forestal* proglašio je povodom njegove smrti dane žalosti (od dana smrti do dana pogreba obustavljena je nastava). Pokojnikovoj supruzi i obite-

Iji Fakultet je uputio izraze sućuti i na odar položio vjenac. U svojoj Rezoluciji Fakultet je naglasio veliki doprinos Prof. Petraka u pripremi budućih šumarskih inženjera, te da njegovi napor i zasluge trebaju biti primjer svima onima koji imaju svetu dužnost naučavanja.

U lokalnom dnevniku grada *Santiago del Estero El Libero* od 25. XI: 1965. objavljena je smrt Petraka slijedećim tekstom: "Ing. Forestal Profesor Jure Petrac, koji je nekoliko godina radio na ovdašnjem fakultetu Ingeneria Forestal rodio se 1892. u Mrzlotu polju, Hrvatska. Za šumarskog inženjera diplomirao je na poznatom Sveučilištu u Zagrebu. U svom zvanju radio je u svojoj domovini do zadnjeg svjetskog rata koji je razorio Jugoslaviju, i kada je morao bježati iz domovine te 1947. stigao u Argentinu: U Argentinu je primljen u ugovornom odnosu u Ministarstvo agrikulture sa službom u Administraciji narodnih šuma kao specijalista za uređivanje šuma. U toj službi napisao je brojne znanstvene radove koji su služili kao putokaz za materiju uređivanje šuma u našoj zemlji i na osnovi tih radova smatran je najboljim specijalistom uređivanja i procjene šuma. Ti njegovi radovi bili su objavljeni u specijaliziranim publikacijama. Godine 1962. pozvao ga je ovašnji Fakultet da organizira katedru za uređivanje šuma, a u zadnje vrijeme bio je i direktor Instituto silviculture na Narodnom sveučilištu u Tucunamu.

Ing. Petrac istakao se ne samo po svom znanstvenom kapacitetu i po profesionalnim sposobnostima nego i svojim ljudskim osobinama, bio je veliki učitelj, osvojio je simpatije studenata i postigao daleko više nego što zahtijeva sveučilišna katedra.

Za vrijeme djelovanja na lokalnom Sveučilištu ostavlja pečat autetične kulture i ljubavi za znanost, osnovnih sposobnosti za osiguranje uspjeha sveučilišnih profesionalaca".

Nekrolog profesoru Petracu posvetio je i časopis *Rivista Forestal Argentina*, Buenos Aires, u broju 1. 1966. U nekrologu zapisano je, da ga je "njegovo profesorsko zvanje karakteriziralo zapravo kroz cijeli njegov život, te je stoga ne samo u praksi pokazivao veliki znanstveni kapacitet nego i neprocijenjive ljudske sposobnosti, koje su nadmašile sveučilišnu katedru, osvajajući simpatije učenika i poštovanje kolega. Nema sumnje da će njegova osobnost uvijek biti živa radi duha mudrosti i ljubavi prema šumarskoj znanosti, koju je znao prenositi onima koji su ga okruživali."

3.3 Osim navedenih priznanja pojedinim hrvatskim šumarima za njihov doprinos argentinskom šumarstvu i gospodarstvu uoće, izrečeno je priznanje i za sve šumare, a što ima odjeka u političkom životu od velikog značaja u osamostaljenju Hrvatske. To je ono izrečeno u SENADO DELA NACION, Secretaria Parlamentaria, DIARIO DE ASUNTOS ENTRADOS Ano VII N° 64 od 23. VII: 1991. po senatorima Horacio Bravo Herrera i Arturo Jiménez Montilla prigodom rasprave o priznanju samostalnosti državama Hrvatskoj i Sloveniji. Svoje obrazloženje nužnosti priznanja Hrvatske i Slovenije navedena gospoda senatori potkrepljuju moralnim, pravnim i povijesnim razlozima te doprinosom Hrvata za prosperitet države Argentine. U naprijed navedenom broju DIARI-ja, na str. 729, odnosni tekst glasi "Kulturni, znanstveni i umjetnički doprinos hrvatskog naroda argetinskoj zajednici posebno se očituje doprinosom inženjera šumarstva i agronomije. Jedni su (Dr. Balen, Inž. Petrac, Poduje, Uhrin) postavili temelje prvom šumarskom fakultetu u Argentini, u *Santiago del Estero*, a drugi su (Frković, Asančajić; Makso Hranilović, Slavko Hranilović) profesionalno savjetovali vlade na rješavanja šumarskih problema u Provincijama od *Chaco do Tiera do del Fuego*."

ZAHVALA

Koristimo ovu priliku da u ime svih emigranata, a napose šumara, zahvalimo argentinskom narodu i argetinskim vlastima na toploj dobrodošlici i što su, kada su drugi odbijali, ponudili sve mogućnosti za normalan i dostojan ljudski život. Za vrijeme našeg bo-

ravka u toj novoj i dragoj nam domovini osjećali smo i moralnu obvezu da našim djelovanjem i raspoloživim mogućnostima bar djelomice uzvratimo primljena nenaplativa dobra i osjećaj humane solidarnosti.

EL APORTE DE LOS PROFESIONALES FORESTALES CROATAS A LA REPUBLICA ARGENTINA

Una parte de los profesionales forestales que en el año 1945 emigraron de su patria lograron proseguir su profesion en la República Argentina. Teniendo en cuenta que algunos de ellos, ya antes del éxodo, cumplie-

ron destacadas funciones en la administración croata, y en la prensa comunista yougoslava nada de ellos pudo comentarse, con este artículo es los saca del posible olvido, dandose a conocer también las significativas acciones ejercidas en la República Argentina.

En la primera parte se presentan los motivos del éxodo, la admisión y la labor cumplida en la Argentina.

En la segunda parte es exponen las biografía del Prof. dr. Josip Balen, de los diplomados ingenieors Ivica Frković, Maks Hranilović, Slavko Hranilović, y asimismo de los diplomados ingenieros y en la Argentina profesores Juraj Petrak, Luka Poduje i Kazimir Uhrin.

En la tercera parte se citan algunos de los reconocimientos que han recibido por la meritoria labor realizada en la Argentina.

Finalmente se expresa el agradecimiento de los profesionales croatas al pueblo y al gobierno argentino por la cálida acogida a todos los inmigrantes croatas y por los demás bienes recibidos.

SUMMARY: A number of foresters, who emigrated from their homeland at the end of the war in 1945, succeeded to find work in Argentina during 1947 and 1948. Because in Communistic Yugoslavia nobody was allowed to write about them, and as some of them had an important role in Croatian forestry, the object of this article is to make amends for this neglect and present knowledge of their important work also in Argentina.

The first part presents the reasons for their emigration, their reception and work in Argentina.

The second part presents the biographies of Prof. dr. J. Balen, Ivica Frković B. Eng., Maks Hranilović B. Eng., Slavko Hranilović B. Eng., Prof. Juraj Petrak B. Eng., Prof. Jozo Poduje B. Eng., and Prof. Kazimir Uhrin B. Eng.

The third part present Argentinian awards for work in their new homeland.

Finally, the forester-emigrants express gratitude to the Argentinian people and Government for their acceptance and trust.

SENADO DE LA NACION

SECRETARIA
PARLAMENTARIA

DIARIO DE ASUNTOS ENTRADOS

AÑO VII — N° 64
MARTES 23 DE JULIO

DIRECCION PUBLICACIONES

BUENOS AIRES

1991

SUMARIO

I

SENADORES

- 1.—Bravo Herrera: de comunicación. Solicitando se declare de interés nacional el Primer Congreso Mundial Gardeliano, a realizarse en Buenos Aires el 11 de diciembre próximo (S.-450/91). (Cultura.) (Pág. 723.)
- 2.—Benítez: de comunicación. Proponiendo un convenio entre Ferrocarriles Argentinos y Fabricaciones Militares, para intercambiar materiales de utilidad recíproca (S.-457/91). (Asuntos Administrativos y Municipales, Transporte y Defensa Nacional.) (Página 723.)
- 3.—Romero Feticis: de comunicación. Solicitando la derogación de la resolución 125/88 del FONAVI, sobre normas para financiar obras (S.-458/91). (Viabilidad.) (Pág. 724.)
- 4.—Solana: de comunicación. Solicitando se reglamente la ley de creación del Instituto Nacional Central Único Coordinador de Ablación e Implante y el Fondo Solidario de Trasplantes (S.-459/91). (Asistencia Social y Salud Pública y Presupuesto y Hacienda.) (Pág. 724.)
- 5.—Bravo Herrera y Jiménez Montilla: de resolución. Adhirriendo a la Independencia de Croacia y Eslovenia y solicitando su reconocimiento como Estados independientes (S.-460/91). (Relaciones Exteriores y Culto.) (Pág. 725.) **729.**
- 6.—Bravo y Pedemonte: de comunicación. Solicitando informes sobre los perjuicios que estaría produciendo el aumento de las importaciones (S.-461/91). (Comercio e Industria.) (Pág. 730.)
- 7.—Lafferrière: reproduce el proyecto de ley sobre protección ecológica y ambiental, registrado bajo el número S.-671/89 (S.-462/91). (Recursos Naturales y Ambiente Humano y Asistencia Social y Salud Pública.) (Pág. 731.)
- 8.—Lafferrière: de comunicación. Solicitando la donación de un inmueble sito en Paraná a favor de la provincia de Entre Ríos, para la construcción de una escuela de nivel medio (S.-463/91). (Asuntos Administrativos y Municipales y Educación.) (Página 734.)
- 9.—Britos: de comunicación. Solicitando transferir los fondos que ENTEL adeuda al Instituto Nacional de Previsión Social, a fin de abonar el incremento a jubilados y pensionados (S.-464/91). (Presupuesto y Hacienda, Asuntos Administrativos y Municipales, Trabajo y Previsión Social y para conocimiento de la comisión creada por ley 23.696.) (Pág. 734.)